

IIT, Mumbai यांजमार्फत वातावरण बदल व
त्यानुषंगाने उद्धवणा-या संभाव्य
आजारांबाबत पूर्वसूचना प्रणाली विकसित
करण्याकरीता रु.२,२४,८६,०५०/- इतक्या
खर्चास प्रशासकीय मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
(आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुर्नवसन)
शासन निर्णय क्रमांक :- आव्यप्र-२०२५/प्र.क्र.८५/आव्यप्र-२
पहिला मजला, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२.
दिनांक :- २५ फेब्रुवारी, २०२५

वाचा :-

- १) आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम, २००५
- २) राष्ट्रीय आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरण, नवी दिल्ली यांच्या दि.६ मार्च, २०२३ च्या मार्गदर्शक सूचना
- ३) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्र.आव्यप्र-२०२४/ प्र.क्र.१/ आव्यप्र-२, दि.१० जानेवारी, २०२४.
- ४) तांत्रिक मूल्यमापन समितीच्या (TAC) दि.९ सप्टेंबर, २०२४ रोजीच्या बैठकीचे इतिवृत्त.
- ५) राज्य कार्यकारी समितीच्या (SEC) दि.९ सप्टेंबर, २०२४ रोजीच्या बैठकीचे इतिवृत्त.

प्रस्तावना :

१५ व्या वित्त आयोगाने महाराष्ट्र राज्यासाठी राज्य आपत्ती सौम्यीकरण निधी (State Disaster Mitigation Fund) अंतर्गत केंद्राने व राज्याने निश्चित केलेल्या आपत्तींचे सौम्यीकरण करण्यासाठी सन २०२१-२२ ते सन २०२५-२६ या ५ वर्षाकरीता निधी मंजूर केलेला आहे. सदर निधीच्या वापराबाबत आपत्ती व्यवस्थापन विभाग, केंद्रिय गृह मंत्रालय, भारत सरकार यांनी दि. १४ जानेवारी २०२२ रोजी व राष्ट्रीय आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरण, नवी दिल्ली (NDMA) यांनी दि. ०६ मार्च २०२३ रोजी मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केल्या आहेत.

२. NDMA ने आपत्ती सौम्यीकरणासाठी उपलब्ध करून दिलेल्या निधीपैकी ५% निधी आपत्ती सौम्यीकरणासाठी उपयोगात येणाऱ्या दृष्टीने होणारे संशोधन व विकास (Research and Development) करण्यास राखीव ठेवला आहे.

३. उपरोक्त निधीतून IIT, Mumbai यांजमार्फत “Weather Smart Disease Early Warning at Multiweek Lead time in Maharashtra with downscaled SRS Metrological Forecasts” या रु.२,२४,८६,०५०/- इतक्या किंमतीच्या संशोधन प्रस्तावास प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

IIT, Mumbai यांनी वातावरण बदल व अनुषंगाने होणारे आजार याबाबत “Weather Smart Disease Early Warning at Multiweek Lead time in Maharashtra with downscaled SRS Metrological Forecasts” संशोधन प्रस्ताव शासनास सादर केलेला आहे.

२. जागतिक हवामान बदलासंदर्भात वर्ल्ड हेल्थ ऑर्गनायझेशन (WHO) यांनी वर्तविलेल्या अंदाजानुसार सन २०३० ते सन २०५० या दरम्यान होणा-या वातावरण बदलामुळे दरवर्षी सुमारे २.५० लक्ष अधिकचे मृत्यु होण्याची शक्यता वर्तविली आहे तसेच राज्यातही दुष्काळाचे प्रमाण सहापटीने व पूर परिस्थितीतही तीव्रता वाढण्याची संभावना वर्तविली आहे.

उपरोक्त बाबींचा परिणाम कमी करण्याकरीता वातावरणातील मानके जसे की, हवा, पिण्याचे पाणी व भूमिगत पाणी यांची गुणवत्ता इत्यादी बाबतचा अभ्यास करून वातावरण बदलामुळे उद्भवणाऱ्या संभाव्य आजारांसाठी पूर्वसूचना प्रणाली (Early Warning) विकसित करण्याबाबत सखोल संशोधन करणे आवश्यक आहे. या प्रणालीचा वापर केल्यास वातावरण बदलाचा आरोग्यावर होणारा परिणाम कमी करण्यास मदत होईल तसेच सदर संशोधन राज्यातील जनतेच्यादृष्टीने अत्यंत महत्वाचे व दीर्घकालीन उपयोजनात्मक स्वरूपाचे असल्याचे व याद्वारे भविष्यकाळात उद्भवणा-या आजारांमुळे आरोग्यावर होणारा परिणाम कमी करण्यास मोठे सहकार्य लाभणार असल्याचे IIT, Mumbai यांच्या संशोधन प्रस्तावात नमूद केले आहे.

३. IIT, Mumbai यांच्या संशोधन प्रस्तावास आवश्यक असलेल्या रु.२,२४,८६,०५०/- (रुपये दोन कोटी चोवीस लक्ष शह्याऐंशी हजार पन्नास रुपये फक्त) इतक्या खर्चास या शासन निर्णयाद्वारे प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्यात येत आहे.

४. या बाबीवर होणारा खर्च मागणी सी-६, प्रधान शीर्ष २२४५, नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य, ०७ आपत्ती व्यवस्थापन, १०१, आपत्ती सौम्यीकरण (९१) राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या मानकानुसार खर्च (९१)(०१) राज्य आपत्ती सौम्यीकरण निधी

(वित्त आयोग) (अनिवार्य) (२२४५ ४२३२), ३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर) या लेखाशिर्षाखाली त्या त्या आर्थिक वर्षासाठी मंजूर असलेल्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.

५. सदर शासन निर्णय प्रकल्प मूल्यांकन समिती, तांत्रिक सल्लागार समिती व राज्य कार्यकारी समितीने केलेली शिफारस/ मान्यता व वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका, १९७८, भाग - पहिला, उप विभाग - तीन, अ.क्र.४, परिच्छेद क्र.२७(२) मधील तरतूदी व राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाची मान्यता घेण्याच्या अटीअधीन निर्गमित करण्यात येत आहे तसेच उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, शा. नि. दि.१ डिसेंबर, २०१६ मधील शासकीय विभागांनी करावयाच्या कार्यालयीन खरेदी सुधारित नियमपुस्तिकामधील नियम क्र.३.२.६ नुसार मान्यता देण्यात येत आहे.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक संकेतांक क्र. २०२५०२२५११०९५६०५१९ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने सांक्षातिक करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संजीव राणे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत माहितीस्तव,

- १) मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य तथा अध्यक्ष, राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरण, यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- २) मा. उपमुख्यमंत्री तथा मंत्री (वित्त) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय मुंबई.
- ३) मा. उपमुख्यमंत्री तथा मंत्री (नगर विकास) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय मुंबई.
- ४) मा. मंत्री (महसूल) तथा सदस्य, राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय मुंबई.
- ५) मा. मंत्री (सार्वजनिक आरोग्य विभाग) तथा सदस्य, राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय मुंबई.
- ६) मा. मंत्री (आपत्ती व्यवस्थापन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय मुंबई.
- ७) अशासकीय सदस्य (राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरण) (सर्व)
- ८) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन तथा मुख्य कार्यकारी अधिकारी, राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरण, मंत्रालय, मुंबई.

- ९) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- १०) अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) अपर मुख्य सचिव (आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभाग) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- १२) संचालक (आपत्ती व्यवस्थापन प्रभाग) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- १३) वित्तीय सल्लागार तथा सह सचिव, (आ. व्य., मदत व पुनर्वसन विभाग), मंत्रालय, मुंबई.
- १४) संचालक, IIT, Mumbai, पवई, मुंबई - ४०००७६.
- १५) निवड नस्ती (आव्यप्र-२)